

Pääkirjoitus: Hallitusohjelma sopusoinnussa uuden terveyden määritelmän kanssa

Maailman terveysjärjestön WHO:n vuonna 1948 julkaiseman määritelmän mukaan terveys on ”täydellisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila eikä pelkästään sairauden poissaoloa.” Määritelmää on arvosteltu ankarastikin – WHO:ta on muun muassa irvailtu maailman onnellisuusjärjestöksi, World Happiness Organisation. British Medical Journalin entinen päätoimittaja Richard Smith totesi, että WHO:n määritelmän mukaan useimmat meistä ovat useimmiten vailla terveyttä.

Samaisessa BMJ:ssä heinäkuussa ilmestyneessä artikkelissa ryhmä terveyden määritelmään perehtyneitä asiantuntijoita haastoi WHO:n määritelmän ja esitti tilalle uuden (1). Ryhmä arvostaa WHO:n määritelmää siitä, että pelkkä todetun taudin puute ei välttämättä tee ihmisestä tervettä. Ryhmän mukaan tarvitaan kuitenkin dynaamisempi määritelmä, joka ohjaisi paremmin terveydenhuoltohenkilöstöä ja terveystoimintaa päätöksentekoa terveyttä edistävään suuntaan. Ryhmä ehdottaa seuraavaa määritelmää: ”terveys on yksilön kykyä sopeutua ja itse korjata sosiaalisen, fyysisen tai tunne-elämään liittyvän haasteen aiheuttamat häiriöt”. Määritelmässä korostuvat toimintakyky, elämänlaatu ja hyvinvoinnin kokemus.

Asiantuntijaryhmä toivoo laajaa keskustelua esittämästään terveyden määritelmästä. Yritän vastata toiveeseen arvioimalla, miten uuden hallitusohjelman hyvinvointipolitiikan tavoitteet edistävät kansalaisten uuden määritelmän mukaista terveyttä. Tämä tarkastelu sopii myös OPTIMI:n tämänkertaisen numeron teemaan, hallitusohjelman arviointiin. Koska uutta terveyden määritelmää ei voi vielä pitää kultaisena standardina, kuten ei uutta hallitusohjelmaakaan, tyydyn arvioimaan kuinka hyvin määritelmä ja hallitusohjelma sopivat yhteen.

Hallitusohjelman tavoitteet näyttäisivät vastaavan varsin hyvin uutta määritelmää. Hallitusohjelmassa todetaan, että sosiaali- ja terveystalouden keskeinen tavoite on väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Ohjelma painottaa sosiaali- ja terveystalouden tasa-arvoista saatavuutta, laatua ja vaikuttavuutta. Perusterveydenhuoltoa vahvistetaan ja hoitoketjujen toimivuutta parannetaan tiivistämällä perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, työterveyshuollon ja sosiaalitoimen yhteistoimintaa. Ennaltaehkäisyä ja asiakkaan asemaa painotetaan. Kansalaisia kannustetaan vastuulliseen terveyskäyttäytymiseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon vaikuttavuustutkimusta lisätään ja terveydenhuollon menetelmien arviointi vakiinnutetaan. Käynnistetään kansallinen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämissuunnitelma (KASTE II), jonka painopisteitä ovat muun muassa syrjäytymisen ehkäisy, yleinen palvelujen kehittäminen, pitkäaikaisasunnottomuuden vähentäminen ja lähisuhdeväkivallan ehkäisy. Ikäihmisten terveyttä ja itsenäistä toimintakykyä tuetaan hyvinvointia ja terveyttä edistävillä palveluilla. Säädetään vanhuspalvelulaki, joka turvaa iäkkäiden henkilöiden oikeuden laadukkaaseen ja tarpeenmukaiseen hoivaan. Tehostetaan toimia koko väestön sekä erityisesti lasten ja nuorten suojelemiseksi alkoholin, tupakan, huumeainesten ja rahapeliongelmien aiheuttamilta haitoilta. Huolehditaan mielenterveys- ja päihdepalvelujen toimivuudesta. Lastensuojelussa painopistettä siirretään ennaltaehkäisyyn, varhaisiin tukipalveluihin ja laitospaikkaisuuden purkamiseen.

Terveyden uuden määritelmän mukaisesti terveyttä on siis kyky sopeutua ja itse korjata sosiaaliseen, fyysiseen tai tunne-elämään liittyviä häiriöitä. Panostamalla hoidon saatavuuteen, laatuun ja vaikuttavuuteen voidaan edistää yksilön kykyä selviytyä fyysisestä sairaudesta, psyykkisestä kriisistä sekä edistää sosiaalista sopeutumiskykyä. Sairauksien ennaltaehkäisy nojautuu paljolti yksilön sopeutumiskyvyn vahvistamiseen. Terveydenhuoltojärjestelmän uudistusten tavoite on samankaltainen: hoidon vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden edistäminen. Hallitusohjelmassa painotetaan sosiaalihuollon toimenpiteiden vaikuttavuuden lisäämistä ja haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisryhmiin kohdistuvia ennaltaehkäiseviä ja auttavia toimenpiteitä. Valtaosan näistä toimista voi katsoa edistävän ihmisen kykyä sopeutua ja korjata elämän mukanaan tuomia fyysisiä, emotionaalisia ja sosiaalisia häiriöitä. Terveyden uusi määritelmä ja hallitusohjelman tavoitteet näyttävät siis kohtaavan.

Tämänkertaisen OPTIMI:n kirjoitukset tuovat syvyyttä hallitusohjelman hyvinvointipolitiikan arviointiin ja avaavat siihen useita näkökulmia. Ministeri Guzenina-Richardsonin haastattelu vastaa kysymykseen, mitä konkreettista hallitus pyrkii tekemään. Muissa artikkeleissa hallitusohjelmaa arvioidaan kansantalouden, eriarvoisuuden vähentämisen ja sosiaalisen koheesion, lasten ja nuorten sekä monikanavaisen rahoituksen näkökulmista. Antoisia lukuhetkiä!

Antti Malmivaara
ylilääkäri
OPTIMIn päätoimittaja
CHESS-yksikkö
etunimi.sukunimi@thl.fi
(Kuvaaja: Kimmo Westberg)

Lisää tietoa:

(1) Huber M, Knottnerus JA, Green L. ym. How should we define health? BMJ 2011;343:d4163